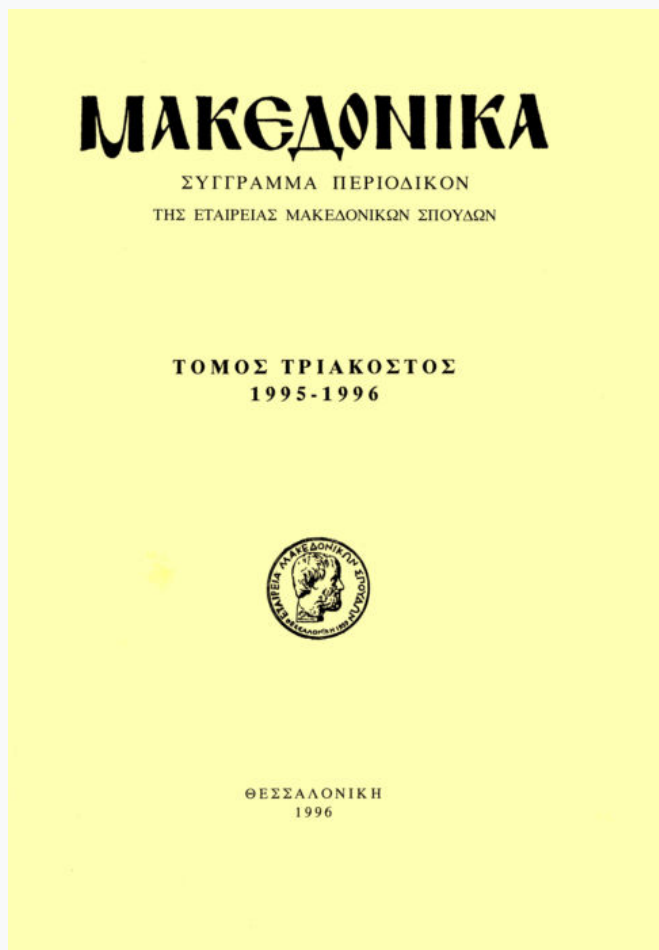

Μακεδονικά

Τόμ. 30, Αρ. 1 (1996)

Νικολάου Αργ. Λούστα, Λαογραφική μελέτη
Νιβεάστας= Νέβεσκας= Νυμφαίου Φλωρίνης

Αθ. Ε. Καραθανάσης

doi: [10.12681/makedonika.256](https://doi.org/10.12681/makedonika.256)

Copyright © 2014, Αθ. Ε. Καραθανάσης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Καραθανάσης Α. Ε. (1996). Νικολάου Αργ. Λούστα, Λαογραφική μελέτη Νιβεάστας= Νέβεσκας= Νυμφαίου Φλωρίνης. *Μακεδονικά*, 30(1), 355–357. <https://doi.org/10.12681/makedonika.256>

Στό δέκατο πέμπτο κεφάλαιο ο συγγρ. μιλεί για την πολιτική και οικονομική κατάσταση στην κομόπολη μετά τα γεγονότα των ετών 1946-1950 με τις πολλαπλές δυσκολίες στην καλλιέργεια του καπνού, αλλά και την εργώδη προσπάθεια των κατοίκων για ανάκαμψη. Τότε, μετά τα μέσα της δεκαετίας του '50, σημειώνεται και η μετανάστευση με όλα τα άρνητικά παρεπόμενα της, εννοούμε δηλ. τόν δημογραφικό και παραγωγικό μαρασμό. Έξετάζεται, ακολουθώντας, η πολιτική ζωή στην Προσωπιάνη για την περίοδο 1960-1974 και κατόπιν η ζωή μετά την μεταπολίτευση και οι προοπτικές που άνοιχθηκαν γι' αυτήν. Έτσι περίπου κλείνει το όμορφο αυτό βιβλίο του κ. Γ. Β. για την ιδιαίτερη πατρίδα του· στον επίλογο, ως μνημόσυνο, παρατίθενται τα ονόματα των Προσωπασανιωτών που φονεύθηκαν από τους Βουλγάρους από 30/9/41-3/10/41, τα όποια αναγράφονται στην επιτύμβια στήλη του Κοιμητηρίου της κομοπόλεως.

Περαιτέρω να σημειώσουμε την ωφέλεια και χρησιμότητα του βιβλίου αυτού που με αγάπη συνέθεσε ο κ. Γ. Β. για την ιδιαίτερη πατρίδα του. Αξιοποίηση των πηγών, επιτυχής σύνθεση, λεπτομερείς αφηγήσεις, κατάθεση αγνώστων ειδήσεων που αφορούν τον αιώνα μας. Αυτά είναι τα χαρακτηριστικά και οι άρετές του βιβλίου. Και μαζί οι εικόνες από πίνακες ζωγραφικής, φιλοτεχνημένοι από τόν ίδιο τόν συγγρ., και που αναπαριστούν την όμορφη αυτής της ακρόρειας της Άνατ. Μακεδονίας.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

Νικολάου Άργ. Λούστα, *Λαογραφική Μελέτη Νιβεάστας = Νέβεσκας = Νυμφαίου Φλωρίνης*, Θεσσαλονίκη 1996, σσ. 274.

Ο κ. Ν. Α. Λούστας, επί χρόνια διδάσκαλος στην Δυτική Μακεδονία και την Θεσσαλονίκη, αγάπησε την γενέθλια γη, τό Νυμφαίον Φλωρίνης, και ασχολήθηκε με την ιστορία της και τόν πολιτισμό της. Καρπός αυτής της αγάπης είναι τα δύο βιβλία με πλούσιο υλικό, χρήσιμο στον αναγνώστη, αλλά και στον ερευνητή. Στόν υπότιτλο του βιβλίου του δηλώνει αυτή του την διάθεση προς τό Νυμφαίον. «Η αγάπη, γράφει, προς την γενέθλια γη και η διάσωση των ήθων και έθιμων των βλαχοφώνων Έλλήνων υπήρξε τό κίνητρο της εργασίας μου αυτής». Ο συγγ. ανήκει λοιπόν σ' εκείνους τούς παλαιούς καλούς εκπαιδευτικούς που δέν μόχθησαν μόνον για την μόρφωση των νέων, αλλά φροντίζουν να διασώσουν την ιστορία, τά μνημεία του λόγου, τόν πολιτισμό έν γένει τών περιοχών, όπου γεννήθηκαν ή δίδαξαν· γι' αυτό τούς όφείλουμε βαθιά εύγνωμοσύνη.

Στήν εισαγωγή ο κ. Ν. Α. παρουσιάζει τά περιεχόμενα και την μεθοδολογία που ακολουθεί· πρόκειται για υλικό που ό ίδιος άγγιξε μετέχοντας στόν βίο τών Νυμφαιωτών συμπατριωτών του από μικρό παιδί. Στό πρώτο κεφ. ό συγγρ. ασχολείται με τά ζητήματα που αφορούν την κοινωνική όργάνωση του οικισμού: παρουσιάζει τίς διατυπωθείσες υποθέσεις για την ίδρυση του Νυμφαίου, πιθανότατα μετά τό 1385, την ένυμολογία Νιβεάστα από τό νι-βεάστα (άρνητικό μακεδονικό μόριο vi + video = βλέπω) = άθέατο, τόν έρχομό προσφύγων από την Νικολίτσα του Γράμμου, την φυγή Νυμφαιωτών προς τά Άνω Πορόια πρό του 1659, τόν πλούτο τών κατοίκων του, την συμμετοχή τους στους έθνικούς άγώνες· τόν απασχολεί, έπίσης, ή διοίκηση του χωριού με τούς δημογέροντες, τίς ένορίες, τούς φόρους, τούς κοινοτικούς ύπαλλήλους,

τούς εφοροεπιτρόπους τῶν σχολείων, ἀλλὰ καί οἱ κοινωνικές σχέσεις, ὁ ξενιτεμός καί ὁ γυρισμός, οἱ οἰκογενειακές σχέσεις, ἡ θέση τοῦ ἀνδρός καί τῆς γυναίκος στήν οἰκογένεια καί τὴν κοινωνία. Τό οἰκογενειακό καί τό λαϊκό δίκαιο (νιοθεσία, ἀποκλήρωση, ἀδελφοποιτοί), τό κληρονομικό δίκαιο (διαδοχή ἐξ ἀδιαίρετου, ἐνέχυρα), τό Ἐνοχικό, τό Ποινικό δίκαιο πού ἦσαν ἀγραφοὶ νόμοι καί σύμφωνοι μέ τὴν λαϊκὴ δικαιοσύνη ἀντίληψη εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ ἐνδιαφέροντα ὑποκεφάλαια τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Ν. Λ. Ὁ συγγρ. ἐξετάζει τὰ σχετικά μέ τὴν ἐγκυμοσύνη, τὴν γέννηση, τὴν λοχεία, τὸ σαράντισμα, τὴν μοῖρες, τὴν βασκανία, τίς παιδικές ἀσθένειες, ὅλα ἀναφερόμενα στήν λαϊκὴ ἱατρικὴ ἀσχολεῖται, ἐπίσης, μέ τὸ βάπτισμα καί τὴν ἀνατροφή τοῦ παιδιοῦ στὸ σπίτι καί στὸ σχολεῖο, τὰ παιδικὰ παιχνίδια κλπ.

Ἡ προξενειά, ὁ ἀρραβῶνας, ὁ γάμος, ὁ θάνατος εἶναι ζητήματα πού ἀπασχολοῦν τὸν κ. Ν. Λ., ἀλλὰ καί οἱ προλήψεις, οἱ συνήθειες καί οἱ δεισιδαιμονίες γιὰ τὸν γάμο.

Στὸ δεῦτερο κεφάλαιο ὁ συγγρ. ἀσχολεῖται μέ τὴν μαγεία, τίς δεισιδαιμονίες, τὴν μαντικὴ καί τὰ σημεῖα τῆς, τὴν ὄνειρομαντεία, τὴν ἀστρολογία, τίς προλήψεις γιὰ τίς ἀποφράδες ἡμέρες, τὰ μερομήνια, τὴν μετεωρολογία, τὴν δημώδη ἱατρικὴ μέ τὰ γιαντροσόφια, τὴν εἰδικὴ θεραπευτικὴ δυστυχῶς ὁ κ. Ν. Λ. ὁμολογεῖ ὅτι ἀδυνατεῖ πλέον νὰ παρουσιάσει τίς ἀσθένειες τῶν ζώων, λόγω τῆς ἀντικαταστάσεώς των ἀπὸ τίς πατὸς εἶδους μηχανές.

Στὸ τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται ἡ γλώσσα τῆς λατρείας, οἱ ἀκολουθίες, οἱ ἐορτές, τὰ ἐκκλησιαστικὰ σκεῦη, οἱ νηστείες, ἡ μετέλληψη, οἱ ἀργίες, τὰ προσόφορα, οἱ ἀρτοκλασίες, τὰ ὑψώματα, τὰ ἔθιμα τῶν Χριστουγέννων, τῶν Θεοφανίων πού ἔδιναν ξεχωριστὴ λαμπρότητα στὸν θρησκευτικὸ καί κοινωνικὸ βίον τοῦ Νυμφαίου. Στὴν συνέχεια ὁ κ. Ν. Λ. παρουσιάζει τίς ἀνοιξιάτικες ἐορτές, στήν σειρά μέ κάθε μῆνα, τίς ἐορτές τῆς Μ. Ἑβδομάδας καί τοῦ Πάσχα, τίς ἐορτές τοῦ θερόους, πού φθινοπώρου καί τοῦ χειμῶνα. Στὸ ἐπόμενο ὑποκεφ. ὁ κ. Ν. Λ. ἀσχολεῖται μέ τίς ἀρχαιοελληνικές καί ὁμηρικὲς λέξεις στήν βλαχικὴ διάλεκτο μέ βάση τίς μελέτες τῶν Ἀντ. Μπονιμπουκ, Ἀχ. Λαζάρου, Κ. Νικολαΐδου, Ν. Κατσάνη, Pascu καί τὴν ἀνέκδοτη τοῦ Ἀλεξ. Ἀγγέλου.

Στὸ τέταρτο κεφάλαιο ὁ λόγος εἶναι γιὰ τὰ κάλαντα, τὰ καρναβάλια, τὸ Πάσχα, τίς «κούνιες» πού ἐορτάζονταν ἀνήμερα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τὸν κλήδονα, τὴν περπερούνα. Ἀσχολεῖται, ἐπίσης, ὁ συγγρ. μέ τὰ ἔθιμα τοῦ ἀρραβῶνος, τὰ πρικοισύμφωνα, τὸν γάμο, τὸν θάνατο, τὰ μνημόσυνα, ἔθιμα πού πιστὰ ἀκολουθοῦσαν οἱ Νεβεσκιῶτες.

Τὸ πέμπτο κεφάλαιο εἶναι ἀφιερωμένο στὰ παραμῦθια τῆς Νέβεσας· ἐδῶ ὁ συγγρ. διαπιστώνει μέ θλίψη πόσο ἀλλάξαν οἱ καιροί, ἀφοῦ τώρα πιά τὰ χωριά ἐρημωσαν καί οὔτε γιαιγάδες οὔτε παιδάκια ὑπάρχουν ἐκεῖ γιὰ νὰ συνεχίσουν τὴν παράδοση. Ἡ εἰσβολὴ τῆς τηλεόρασης καί ἄλλοι λόγοι ἔχουν οδηγήσει στὴν ἐξαφάνιση τῶν παραμυθίων. Ὁ συγγρ. προσφέρει σοβαρὴ ὑπηρεσία στήν λαογραφία μας μέ τὴν παράθεση εἰκοσι δύο παραμυθίων τοῦ Νυμφαίου σημειώνοντας ὅτι δεκάδες παραμυθίων ἔχουν ξεχαστεῖ, ἀφοῦ δέν βρέθηκε νωρὶς κάποιος νὰ τὰ καταγράψει.

Στὸ ἕκτο κεφάλαιο ὁ κ. Ν. Λ. κάμει λόγο γιὰ τὰ τραγούδια τοῦ Νυμφαίου πού ἀναφέρονταν στήν καταστροφὴ τῆς Νάουσας τὸ 1822, τὸν πόλεμο τοῦ 1897, τὸν Μακεδονικὸ Ἀγῶνα, τὸν Π. Μετὰ, τὰ τραγούδια τῆς ξενιτιάς. Ἀναφέρει δεκαῆξι ἀπὸ αὐτὰ παραθέτοντας δύο-τρεῖς στίχους ἀπὸ τὸ καθένα.

Στὸ ἕβδομο ὑποκεφάλαιο ὁ συγγρ. παραθέτει σειρά χρήσιμων στοιχείων γιὰ τὴν ἀνάγνωση τῶν βλαχικῶν λέξεων (προφορὰ φωνηέντων, συμφῶνων, διφθόγγων), τονισμό κλπ. μέ τὴν παράθεση 78 κουτσοβλάχικων τραγουδιῶν καί τὴν ἐλληνικὴ

μετάφρασή τους.

Συμπερασματικά τό βιβλίο τοῦ κ. Ν. Α. συνιστᾶ προσφορά στήν ἱστορία καί τόν πολιτισμό τοῦ Νυμφαίου, στήν ἱστορία τοῦ βλαχόφωνου Ἑλληνισμοῦ καί τῆς Μακεδονίας γενικότερα. Μαζί μέ τήν *Ἱστορία τοῦ Νυμφαίου*, πού ὁ ἴδιος ἔγραψε, ἀποτελοῦν μία γενναία συμβολή στήν γνώση τῆς ἱστορίας ἐνός ἀπό τά πιό ἱστορικά χωριά τῆς Μακεδονίας. Εὐχόμαστε, τέλος, στόν ἀκάματο Μακεδόνα ἐκπαιδευτικό νά ζήσει πολλούς καί καλούς χρόνους προβάλλοντας τήν ἱστορία καί τόν πολιτισμό τοῦ Νυμφαίου.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

Ιωάννη Α. Παπαδριανού, *Η ελληνική παλιγγενεσία του 1821 και η βαλκανική της διάσταση*, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Κομοτηνή 1996, σελίδες 63.

Η φωτεινή εικόνα της ελληνικής παλιγγενεσίας σε βαλκανικό επίπεδο καθώς και η συγκινητική συμμετοχή των Βαλκάνιων στην επανάσταση αποτελούν το αντικείμενο μελέτης του καθηγητή του Δ.Π.Θ. και γνωστού βαλκανιολόγου κ. Ιωάννη Παπαδριανού στο βιβλίο του «Η ελληνική παλιγγενεσία του 1821 και η βαλκανική της διάσταση».

Στο παρελθόν, η ελληνική ιστοριογραφία ασχολήθηκε κυρίως με τους Ευρωπαίους και Αμερικανούς φιλέλληνες σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή τους στην ελληνική επανάσταση. Στις μέρες μας, νεότεροι ιστορικοί κι ανάμεσά τους ιδιαίτερα γνωστός ο κ. Παπαδριανός ασχολήθηκαν με την έρευνα γύρω από τη συμμετοχή βαλκάνιων αγωνιστών στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας.

Ο ελληνικός απελευθερωτικός Αγώνας από την περίοδο της προετοιμασίας μέχρι το τελειωτικό χτύπημα κατά των Οθωμανών βρήκε πολλούς βαλκάνιους υποστηρικτές όπως Σέρβους, Βουλγάρους, Μαυροβουνιώτες, Αλβανούς ακόμα και Βοσνίους.

Η γενικότερη αφύπνιση των βαλκανικών λαών εκφράστηκε, όπως επισημαίνεται από τον κ. Παπαδριανό, μέσα από το επαναστατικό πρόγραμμα του Ρήγα, του μαντατοφόρου της ελευθερίας και του μεγάλου οραματιστή της Δημοκρατίας. Η αναφορά του συγγραφέα στην προσωπικότητα του Ρήγα καθιστά τη μελέτη ιδιαίτερα επίκαιρη με τη φετινή συμπλήρωση των διακοσίων χρόνων από το θάνατό του.

Το «παζάρεμα» του μεγάλου αυτού Έλληνα και η παράδοσή του στους Τούρκους αποτελεί την πιο απάνθρωπη προδοσία του «πολιτισμένου» κόσμου, όπως επιφaticά τονίζεται στο βιβλίο.

Το επαναστατικό Σερβικό κίνημα, προανάκρουσμα του ελληνικού, απέδειξε ότι η τουρκική δύναμη δεν ήταν αήττητη και ανέδειξε σημαντικότερους μαχητές της ελευθερίας, τους Έλληνες εθελοντές Γιωργάκη Ολύμπιο, Κόντη και Νικοτσάρα. Το παράδειγμα των Σέρβων αποτελεί πηγή έμπνευσης του Ανώνυμου συγγραφέα της «Ελληνικής Νομαρχίας».

Ο κοινός απελευθερωτικός αγώνας βρήκε την έκφρασή του στο «Σχέδιο Γενικών» της Φιλικής Εταιρείας που απέβλεπε ακόμη και σε μια Ελληνομαυροβουνιώτικη συμμαχία, κυρίως όμως στον προσεταιρισμό του πολεμικού αρχηγού και νικητή της Α΄ Σερβικής επανάστασης Καραγιώργη Πέτροβιτς, τον οποίο και πέτυχε κερδίζοντας